

Tajemství

Broumovský klášter je jediným místem ve střední Evropě, kde uvidíte kopii slavného Turínského plátna. Plátna, na němž podle bible spočinulo utýrané tělo Ježíše Krista. Co na tom, že je to „jen“ kopie, vždyť i pravost turínského modelu čas od času někdo zpochybní. Zdi kláštera však skrývají i další unikát – přes třicet mumíí...

Text: Mirek Brát,
foto: Ota Nepilý

Čtyři metry dlouhé a přes metr široké plátno v klášterním refektáři připomíná širokouhlou projekční desku. Záleží jen na vás, jaký příběh si na ni promítnete. Pod nohama zaskřípe písek Palestiny, okolí se ponoří do šera a daleko před vámi se za soumraku vrací ze slané náruče Středozemního moře rybářova loďka.

Podlaha se zavlní a závrať z cesty do časů minulých hledá pevnou oporu v logice a rozumu. Před vámi je unikátní kopie tzv. Turínského plátna, které je stále nejdiskutovanější křesťanskou relikvií. Pochází z poloviny sedmáctého století a místem jejího objevení byl

2/2008

Počátky kláštera sahají až do roku 1213, kdy český král daroval broumovsky výběžek benediktinům.

broumovského kláštera

klášterní kostel sv. Vojtěcha v Broumově jednoho lednového dne v roce 1999.

Broumovská kopie je jedinou svého druhu ve střední Evropě. Stáří relikvie dosvědčuje autentická listina objevená spolu s rouchem. Přistoupíte blíž k rozvinutému plátnu a čas se opět rozostří a stane se vlahým večerem, kdy rybářova ruka maluje do písku symbol ryby. Do tkaniny plátna je otisknuta postava Ježíše Krista. Do tohoto plátna byl Ježíš zavinut po své smrti, říká lakonicky letopisec. Původní relikvie je nyní uložena v Turíně a stále nepřestávají dispute odborníků světských i církevních o její pravosti.

Do Evropy se dostalo Svaté roucho přes Konstantinopol, kde bylo v roce 1204 zeizeno křížáky. Určitou dobu byla relikvie i v osobním vlastnictví templářů a v 16. století definitivně zakotvila u břehů Apeninského poloostrova. Velký boj o časovou a historickou autenticitu plátna se rozpoutal v 80. letech 20. století, kdy byla tkanina podrobena radiokarbonové zkoušce. Expertiza nakonec stanovila stáří látky na období mezi roky 1260–1390.

Argumenty jiných odborníků zpochybnily nikoli pravost plátna, ale platnost provedené analýzy. Zajímavou metodu umožnil rozvoj výpočetní techniky, kdy byl obraz na plátně pomocí moderních technologií převeden do trojrozměrných dimenzí a skutečně vytvořil postavu muže vysokého asi 180 centimetrů a antropologicky identifikovatelného s typy svědčícími pro příslušnost ke komunitě Arabů nebo sefardských Židů. Argument střídá argument a často je přání otcem myšlenky. Kopie uložená v Broumově nemu-

Kláster v Broumově je impozantní stavbou. I kopie Turínského plátna dokazuje, jakou důležitost mělo toto centrum duchovního života východních Čech.

si ztrácet čas vědeckými experimenty. Od prvního okamžiku zrodu byla replikou darovanou turínským arcibiskupem Bergiriem Matoušim Sobkovi – členu komunity benediktinů v Broumově. Dlouhý čas odpočívala ve štukovém relikviaři nad kaplí sv. Kříže, aby po svém znovuobjevení na sklonku minulého století dala možnost prožít naději historickou i spirituální. Jen musíte přistoupit k plátnu na určitou minimální vzdálenost, protože otisk postavy je viditelný jen z několika metrů. Stojíte-li dál, vnímáte jen světlou podkladovou plochu plátna. Musíte jít blíž, abyste viděli a něco vnímali. Ale to už není imperativ z turistického průvodce. Chcete-li, můžete jít blíže. Rybářova loďka se totiž musí vytáhnout na břeh, jinak se utrhne a ztratí někde za obzorem. Zašumí vítr v listech olivovníků pod Golgotou. Tu správnou vzdálenost si každý vybere sám.

Klášterní citadela

Kláster v Broumově je impozantní stavbou s gotickými kořeny a korunou nejvíce rozkvetlou v období baroka. I kopie Turínského plátna dosvědčuje, jakou důležitost mělo toto centrum duchovního života východních Čech. Počátky kláštera sahají až do roku 1213, kdy český král daroval broumovský výběžek břevnovským benediktinům. Při klášteře vzniká v pozdější epoše i známé gymnázium, mezi jehož „abiturienty“ najdeme přední české osobnosti – od prvního pražského arcibiskupa Arnošta z Pardubic přes českého vlastence Bohuslava Balbína až po slavného spisovatele Aloise Jiráska. Samotné dramatické umístění kláštera v kombinaci s hradebním opevněním z něho v nebezpečných časech udělaly vyhledávané útočiště. Dvakrát byl klášter obléhán husity, ale odolal. Zdejší klášterní celu si zvolil za svoje sídlo i samot-

V době katolické reformace nastává v klášteře nejčilejší stavební ruch a původně gotická stavba se mění na barokní

ný opat benediktinů, když byl zničen klášter v Praze. V době katolické reformace nastává v klášteře nejčilejší stavební ruch a původně gotická dispozice i vybavenost se mění na barokní. Zajímavé intermezzo prožívá klášter těsně před rokem 1948, kdy na krátkou dobu nahradili vysídlené německé řeholníky čeští benediktini ze Spojených států amerických. Současnost řeholního života v Broumově koresponduje s personálním stavem benediktinského řádu u nás. Ten čítá pouze na dvě desítky osob s hlavním sídlem v pražském Břevnově. Broumovský klášter je jako obrovská loď, která čeká opuštěná u mola na své pasažéry. Trpělivě přitom ignoruje fakt, že místo řehole volí většina pro cestu k nebesům výhodné linky leteckých charterů...

Vamberecké mumie

Čas sevřený v broumovských klášterních zdech by jistě mohl napsat ne jeden příběh a podat svědectví o řece dějin, která tudy za staletí protekla. V jednom okamžiku řeka dospěje k cíli a peřeje živého se mění v tmavé jezero. Najdete jej v klášterním podzemí, kam bylo umístěno 34 mumifikovaných lidských těl. Takzvané Vamberecké mumie jsou souborem ostatků, které prošly procesem přirozené mumifikace v kryptě

V klášterním podzemí je uloženo třicet čtyři mumifikovaných lidských těl. Takzvané Vamberecké mumie ze 17. a 18. století prošly procesem přirozené mumifikace v kryptě kostela sv. Prokopa ve Vamberku.

kostela sv. Prokopa ve Vamberku. Z důvodů narušení mumii plísňemi a stoupající vlhkostí našly pozůstatky předních vambereckých občanů ze 17. a 18. století dočasný azyl v Broumově.

Některá z mumifikovaných těl jsou označena pouze čísly, jiná lze ztotožnit s konkrétními jmény a osudy. Tak například přiložený kalich a listina dosvědčují, že v jedné z otevřených dřevěných rakví jsou ostatky vambereckého faráře Adalberta Damiana Rozvoda zemřelého 23. srpna 1774. Jak vypovídají dobové prameny, „byl to kněz zvláště zasloužilý, znamenitě čilý a horlivý, který působil ve Vamberku plných 33 let“. Jedna z mumii patří i zakladateli slavné tradice paličkované krajky na

Vamberecku hraběnce Magdaleně Grambové. V roce 1628 unikla se svými dvěma dětmi o vlásek hnevů vzbouřených sedláků. Původem Belgičanka přišla do Čech po Bílé hoře s manželem, nizozemským vojenským velitelem Kašparem Grambem. Věčné rekviem může zazní i pro Františka Lišky, syna varhaníka Jana Lišky. Kromě dospělých osob se v souboru mumií nacházejí i dvě dětská těla, uložená ve zvláštních malých rakvích. Někde jsou ještě doplněny na původních dřevěných schránkách umrlčí symboly. Pozorný návštěvník objeví i symbol mariánského kultu, někde by znak mohl napovídat i na příčinu smrti, například na nějakou nakažlivou chorobu.

Fext – stín temnot

„Ten stín temnot prý jako člověk jenom vypadá, však kdo je to, to nikdo z nás neví. Netuší nikdo, kde se vzal a kam se ubírá ta prapodivná hříčka přírodní...“ Takový refrén má balada, jejíž kořeny sahají až do období třicetileté války. Oním stínem temnot je zde fext, člověk-tvor, kterého nelze zastřelit běžnou zbraní a jehož mrtvola se navíc po smrti nerozložila, protože tomu brání zvláštní kožovitý obal kolem jejího těla. Fext byl určitě zajímavý i pro vojenské strategy, protože byl schopen decimovat celé pluky. Kdo totiž na fexta vystřelil z palné zbraně, sám zahynul. Známa pověst vypráví o fextovi, který měl být vystaven právě v kostele ve Vamberku. Některé z Vambereckých mumií mají jen čísla. Které z těchto těl patří fextovi, tvor, který přijde na svět jako novorozenec v plodovém obalu?

„Je jméno jeho fext, a to prý krutý osud znamená, je temná síla v kůži jeho navždy zakletá...“, lidová balada raději nechce na otázku odpovídat. Stačí si jen pamatovat, že člověk se stane fextem, když je z něho plodový obal po narození opatrně odstraněn, usušen a v dospělosti nošen pod levou paží. Historici a jazykovědci se alespoň pokusili o interpretaci významu samotného slova fext. Podle nich vzniklo jméno fext z části německého významu kugelfest – tedy „nezranitelný kulí“. Faktem je, že ve všech vyprávěních je možno fexta usmrtit pouze skleněnou kulí. Fatální dopad na život a zdraví fexta měla také kuriózní zbraň – dřevěný kolíček na přivazování stromků. Největším výskytem fextů jsou pověstně právě východní Čechy a oblasti s německou národností menšinou. Uvážíme-li tyto atributy přímo v klášterním sklepení v Broumově, stíny v okolních temnotách začnou dostávat znepokojivé kontury.

S bílou labutí ve znaku

Broumovsko je velmi specifický kraj izolovaný v přirozeném geografickém výběžku východních Čech. Oblast stále ještě uchopitelná intuicí, lokalita obtěžkaná značným kulturním dědictvím. Někdo otočil vypínačem a sklepení kláštera opět ovládla milosrdná tma. Těla tak paradoxně unikající zániku zakryl černý rubáš. Život patří světlu, paprskům šťastné hvězdy. Právě takové, jakou údajně viděli ve 13. století první kolonisté, když se vypravili do těchto divokých krajů. Po těžké cestě pohlédli z okraje jednoho srázu

a spatřili broumovskou planinu s lesklou hladinou jezera. Po vodě plula bílá labuť a na obloze nad ní zářila Venuše – Večernice. Stejně atributy má i současný broumovský městský znak – bílou labuť, modrou vodu a zlatou Večernici. Zhlédnutá tajemství broumovského kláštera nepohání ke spěchu. Pode mnou je prázdná planina a na obloze zamrkalo svádivé oko Venuše. Skoro bych přísahal, že kdesi nedaleko rozřála vzduch silná labuť křídla...

Při klášteře vzniklo i známé gymnázium, jehož studenty byli Bohuslav Balbín či Alois Jirásek

PODĚKOVÁNÍ

PLACENÁ INZERCE

Milý Petře,

děkuji Ti za alternativní léčbu mých blízkých.

Dovoluji si uvést kontakt na Tebe:

Petr J. Sládek – klasické, reflexní a orientální masáže a alternativní léčba.

tel.: 602 958 462, (e-mail: petr.pes@seznam.cz),

Praha 10 – Strašnice, Černokostecká 43

s radostí a v úctě Václav Drašnar, redaktor Lidé a Země